

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ใช้กลยุทธ์การค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการส่งออกเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เห็นได้จากในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้มีการดำเนินนโยบายและใช้มาตรการต่างๆที่มีแนวทางในลักษณะของการมุ่งเน้นการส่งเสริมการส่งออกมากขึ้น ถึงแม้ว่ายังคงมีมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าก็ตาม (ไพฑูรย์ วิบูลชุตติกุล, 2540: 2-32) และเมื่อพิจารณาสัดส่วนภาคการค้าระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (Gross Domestic Product: GDP) ในช่วงปีพ.ศ. 2528-2543 แล้วพบว่า มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 48.6 ในปีพ.ศ. 2528 เป็นร้อยละ 99.6 ในปีพ.ศ. 2538 และลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 91.8 ระหว่างปีพ.ศ. 2539-2541 เนื่องจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ หลังจากนั้นในปีพ.ศ. 2542-2543 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 106.8 โดยหากพิจารณาอัตราเฉลี่ยตลอดช่วงพ.ศ. 2528-2543 แล้วพบว่า มีค่าเท่ากับร้อยละ 81.8 ต่อปี แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจเปิดต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปีพ.ศ. 2540 ประเทศไทยมีอัตราการเติบโตของการส่งออกโดยเฉลี่ยระหว่างปีพ.ศ. 2531-2538 เท่ากับร้อยละ 28 ต่อปี แต่ในปีพ.ศ. 2539 อัตราการเติบโตของการส่งออกลดลงเหลือเท่ากับร้อยละ 0 การส่งออกที่ลดลงเกิดจากปัจจัยสำคัญหลายประการคือ การชบเซาของการค้าโลก อุปสงค์ของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่ลดลง การแข็งตัวของค่าเงินบาท อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยของไทยอยู่ในระดับสูง ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่สุดเป็นปัญหาทางด้านโครงสร้างคือ 1.ค่าแรงที่สูงขึ้นในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นหลัก และ 2.ความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมเหล่านี้จากประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ (Doner and Ramsay, 1998: 176) ในขณะเดียวกันปัญหาการกีดกันทางการค้าจากประเทศคู่ค้าหลักของไทยอันได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีโชภาชีจะส่งผลทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาและสูญเสียส่วนแบ่งในตลาดเหล่านี้ไปในระยะยาว

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าการส่งออกตลอดจนการค้าระหว่างประเทศของไทยเพื่อทดแทนส่วนแบ่งตลาดในตลาดหลักที่สูญเสียไป คือ การแสวงหาตลาดใหม่

ทดแทน ลาตินอเมริกาเป็นตลาดหนึ่งที่ไทยสามารถส่งออกสินค้าที่ประสบปัญหาจากตลาดหลัก รวมทั้งสินค้าที่มีแนวโน้มว่าจะประสบปัญหาจากมาตรการกีดกันทางการค้า อย่างเช่น ผลิตภัณฑ์พลาสติก (PVC) จากสมุดปกเขียวเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป เครื่องใช้ไฟฟ้าจากระเบียบความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป และอาหารทะเลกระป๋อง จากสมุดปกขาวด้านความปลอดภัยอาหารของสหภาพยุโรป ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 หรือในกรณีของเครื่องปรับอากาศที่ไทยประสบปัญหาด้านคุณภาพจากตลาดสหรัฐอเมริกาและใช้ลาตินอเมริกาเป็นตลาดทดแทน นอกจากนั้นลาตินอเมริกายังเป็นตลาดใหม่ที่น่าสนใจและเป็นตลาดที่รัฐบาลไทยได้พยายามผลักดันให้มีการส่งออกจากไทยเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันคงปฏิเสธไม่ได้ว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตลาดลาตินอเมริกา ตลอดจนผลงานวิจัยในตลาดแห่งนี้ของไทย ยังคงมีอยู่อย่างจำกัดและหาได้ไม่มากนัก ฉะนั้นการศึกษาถึงสภาพตลาดของลาตินอเมริกาจึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ นอกจากนั้นผลจากการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้นี้ยังสามารถนำมาใช้เป็นเสมือนคู่มือ (fact book) สำหรับการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาอีกด้วย

ในเบื้องต้นมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้ลาตินอเมริกาเป็นตลาดที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ที่ไทยจะสามารถเพิ่มการขยายตัวทางการค้าระหว่างกัน ได้แก่ 1.นโยบายการเปิดตลาดเสรีซึ่งประเทศในแถบลาตินอเมริกาและหมู่เกาะแคริบเบียนได้ดำเนินนโยบายนี้มาตั้งแต่ช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1960 และ 1970 โดยผ่านการรวมกลุ่มในภูมิภาค (regional integration) และได้เริ่มเด่นชัดขึ้นในช่วงต้นของคริสต์ทศวรรษที่ 1990 เห็นได้ชัดจากการลดลงของภาษีศุลกากรและการผ่อนคลายมาตรการกีดกันที่มีใช้ภาษีศุลกากรในหลายประเทศ รวมทั้งการเปิดเสรีภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) 2.ระดับการพัฒนาประเทศที่ใกล้เคียงกันจะนำไปสู่การค้าที่เรียกว่า “การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน” (Intra-Industry Trade) 3.ขนาดตลาดที่ค่อนข้างใหญ่ของลาตินอเมริกาซึ่งมีจำนวนประชากรรวมกันไม่น้อยกว่า 300 ล้านคน 4.การเป็นสมาชิกของกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกันกับไทย เช่น เม็กซิโก ชิลี และเปรู ที่อยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) หรือเอเปค และเวทีการหารือระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกและลาตินอเมริกา (Forum for East Asia-Latin America Cooperation: FEALAC) และ 5.ตามที่ได้กล่าวไปแล้ว การที่ลาตินอเมริกาสามารถเป็นตลาดทดแทน สินค้าส่งออกของไทยบางรายการที่ประสบปัญหาจากตลาดหลัก เช่น ผลิตภัณฑ์พีวีซี (PVC) และเครื่องปรับอากาศ นอกจากนั้นลาตินอเมริกายังเป็นแหล่งสินค้าวัตถุดิบที่สำคัญของไทย โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้น รวมทั้งเป็นตลาดสำหรับสินค้าส่งออกที่ไทยมีความสามารถทางด้าน

เทคโนโลยีสูงกว่า อาทิ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ และอุปกรณ์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยกันแล้ว (ตารางที่ 1.1) พบว่า หลังจากปีพ.ศ. 2538 ไทยและประเทศในแถบอาเซียนอย่างสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย มีสัดส่วนมูลค่าการค้ารวมที่อยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศเกาหลีใต้และฮ่องกง โดยในปีพ.ศ. 2542 ไทยมีสัดส่วนมูลค่าการค้าเท่ากับร้อยละ 1.4 ขณะที่เกาหลีใต้ และฮ่องกงมีสัดส่วนมูลค่าการค้าเท่ากับร้อยละ 4.4 และ 2.3 ตามลำดับ แม้ว่าไทยจะมีการค้ากับลาตินอเมริกาอยู่ในระดับที่ต่ำมากแต่ก็มีได้หมายความว่าโอกาสที่ไทยจะเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกานั้นไม่มีเลย เพราะจากปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวไปแล้วแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่ลาตินอเมริกาอาจเพิ่มความสำคัญในฐานะตลาดของไทยได้

ปัญหาประการสำคัญในการค้าระหว่างประเทศไทยกับลาตินอเมริกาที่มักจะถูกกล่าวอ้างถึงอยู่เสมอ นั่นคือระยะทางที่ห่างไกล แต่หากพิจารณากันอย่างถี่ถ้วนแล้วปัญหาเรื่องระยะทางอาจมิใช่อุปสรรคที่แท้จริงในการค้าระหว่างประเทศไทยกับลาตินอเมริกา เพราะเมื่อพิจารณาจากมูลค่าการค้าระหว่างลาตินอเมริกากับประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีความห่างของระยะทางจากลาตินอเมริกาไม่แตกต่างกับไทย พบว่ามีหลายประเทศที่มีมูลค่าการค้ามากกว่าไทยหลายเท่า แสดงให้เห็นเป็นนัยว่าระยะทางอาจมิใช่อุปสรรคทางการค้าระหว่างลาตินอเมริกากับประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีโครงสร้างและพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ไม่ต่างจากไทยมากนัก

จากการค้าระหว่างประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาที่มีมูลค่าการค้ามากกว่าไทยแทบทั้งสิ้น รวมทั้งระดับการพัฒนาที่สูงกว่าไทย (สำหรับบางประเทศ) นั้น ทำให้มีปัจจัยประการหนึ่งที่สามารถนำมาพิจารณาเป็นโอกาสแก่การค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาได้ นั่นคือการค้าในกลุ่มสินค้าที่อธิบายได้โดย "ทฤษฎีห่านบิน" (Flying Geese) ซึ่งทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงการเคลื่อนย้ายการลงทุนในการผลิตสินค้าจากประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่าไปยังประเทศที่มีระดับการพัฒนาดำกว่าเพื่อเป็นการลดต้นทุน โดยในกรณีนี้อาจกล่าวได้ว่าการผลิตสินค้าของประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly-Industrialised Countries: NICs) ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

¹ ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สำหรับการศึกษาค้างนี้ประกอบด้วย เกาหลีใต้ จีน ไต้หวัน ฮ่องกง มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย

ส่งออกไปลาตินอเมริกามีความเป็นไปได้ที่จะเคลื่อนย้ายการลงทุนมายังไทยหรือในขณะเดียวกัน ไทยเองก็อาจจะสามารถผลิตสินค้าในกลุ่มดังกล่าวเพื่อทำการค้ากับลาตินอเมริกาทดแทน NICs

ตารางที่ 1.1: มูลค่าการค้ารวมระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)							สัดส่วน ¹ (ร้อยละ)						
	2528	2533	2538	2539	2540	2541	2542	2528	2533	2538	2539	2540	2541	2542
เกาหลีใต้	2,253.0	3,665.0	9,162.0	10,880.0	10,001.0	10,725.0	11,244.0	4.86	3.13	3.89	4.38	4.03	5.22	4.39
จีน	2,323.0	1,671.0	5,732.0	6,470.0	8,089.0	8,050.0	7,895.0	3.37	1.21	1.51	1.57	1.79	1.82	1.62
ฮ่องกง	569.0	2,131.0	6,127.0	5,991.0	6,844.0	6,283.0	5,000.0	1.06	1.58	2.72	2.68	2.78	2.93	2.33
ไต้หวัน	719.9	1,622.8	4,410.0	4,392.0	5,285.0	5,204.0	4,113.0	1.39	1.36	2.01	1.96	2.22	2.33	1.69
สิงคโปร์	532.0	1,363.0	2,697.0	3,326.0	3,484.0	2,936.0	3,040.0	1.22	1.35	1.33	1.54	1.61	1.62	1.54
มาเลเซีย	174.0	710.0	1,935.0	1,890.0	2,236.0	1,687.0	1,648.0	0.58	1.18	1.19	1.13	1.29	1.16	1.01
ไทย	193.4	957.0	1,666.0	1,761.0	1,799.0	1,417.0	1,565.0	1.23	1.76	1.38	1.39	1.49	1.42	1.41
อินโดนีเซีย	517.0	609.0	1,804.0	1,811.0	1,781.0	1,383.0	1,297.0	1.88	1.35	2.15	2.00	1.80	1.84	1.63
รวม	7,281.3	12,728.8	33,533.0	36,521.0	39,519.0	37,685.0	35,802.0	2.16	1.65	2.06	2.14	2.20	2.37	2.04

ที่มา: Direction of Trade Statistics, IMF

หมายเหตุ: ¹ สัดส่วนต่อมูลค่าการค้ารวมของแต่ละประเทศกับโลก

นอกจากกระแสที่เป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาแล้ว ปัจจุบัน สำคัญอีกประการหนึ่งที่น่าจะเป็นตัวขัดขวางการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาคือ การรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจของประเทศในแถบลาตินอเมริกาด้วยกันเอง เช่น สมาคมกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา (Latin American Integration Association: LAIA) และกลุ่มตลาดร่วมตอนใต้ (Southern Common Market: MERCOSUR) เป็นต้น และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของลาตินอเมริกากับ กลุ่มประเทศอื่นๆ อาทิ การรวมกลุ่มกับนาฟต้า (North American Free Trade Agreement: NAFTA) หรือสหภาพยุโรป (European Union: EU) กับกลุ่มตลาดร่วมตอนใต้ ซึ่งสินค้าของไทย อาจจะได้รับผลกระทบจากการแข่งขันของ สินค้าจากลาตินอเมริกาในสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป รวมทั้งการดึงดูดเงินลงทุนจากสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปสู่ลาตินอเมริกา

กล่าวโดยสรุป ปัจจุบันที่เป็นโอกาสทางการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาที่ควรทำการ ศึกษา ได้แก่ 1.การที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเหมือนกันและมีปัจจัยการผลิต (factor endowment) คล้ายคลึงกันจะทำให้เกิดการค้าระหว่างกัน (south-south trade) ในลักษณะการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน 2.ถึงแม้ว่าไทยกับลาตินอเมริกาจะมีปัจจัยการผลิตที่คล้ายคลึง

กันแต่โครงสร้างการค้าระหว่างกันที่ไทยส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมและนำเข้าสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปจากลาตินอเมริกานั้น แสดงให้เห็นเป็นนัยว่าการค้าในลักษณะที่เรียกว่า "การค้าระหว่างอุตสาหกรรม" (Inter-Industry Trade) ก็มีโอกาที่เกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน 3.การที่ประเทศไทยและประเทศในแถบลาตินอเมริกาบางประเทศอยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกัน เช่น เอเปค และ East Asian-Latin America Forum (EALAF) ก็มีโอกาสทำให้ไทยเพิ่มมูลค่าการค้ากับลาตินอเมริกาได้ 4.การที่ไทยอาจจะผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปยังลาตินอเมริกาทดแทน NICs ในแถบเอเชียตะวันออก และ 5.การที่ลาตินอเมริกาเป็นตลาดทดแทนสำหรับสินค้าส่งออกของไทยบางรายการที่ประสบปัญหาจากตลาดหลัก โดยปัจจัยที่เป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกา ได้แก่ 1.ระยะทางที่ห่างไกล 2.การค้าระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันที่แม้จะเป็นโอกาสแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นอุปสรรคเนื่องจากการขยายการค้าระหว่างกันทำได้ยากจำกัด และ 3.การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของลาตินอเมริกา และการรวมกลุ่มกับประเทศอื่นที่อาจจะทำให้ไทยมีคู่แข่งทางการค้าและการลงทุนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการศึกษาในเรื่องโอกาสและอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะนอกจากจะศึกษาถึงปัจจัยที่อาจทำให้ไทยค้ากับลาตินอเมริกาได้มากขึ้นแล้ว ยังเป็นการศึกษาที่มุ่งขจัดความสงสัยในเรื่องของปัญหาในระยะทางที่ห่างไกลโดยพิจารณาและเปรียบเทียบจากประสบการณ์ของเกาหลีใต้ซึ่งมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจคล้ายกับไทยแต่มีสัดส่วนการค้ากับลาตินอเมริกาในอัตราที่สูงกว่าไทย รวมทั้งยังศึกษาถึงมุมมองในระดับภูมิภาคเกี่ยวกับแนวทางการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกกับลาตินอเมริกา ขณะเดียวกันการศึกษานี้จะได้มองลาตินอเมริกาในฐานะเป็นคู่แข่งเพียงอย่างเดียวแต่ยังมองลาตินอเมริกาในฐานะเป็นคู่แข่งอีกด้วย โดยทำการศึกษาผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของลาตินอเมริกาและการรวมกลุ่มกับนาฟต้าและสหภาพยุโรปที่มีต่อไทย

นอกจากนั้น การศึกษาวิจัยทางด้านการค้าระหว่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการมุ่งอธิบายรูปแบบทางการค้าที่เกิดขึ้นในกรณีที่มีมูลค่าการค้าสูง ขณะที่การศึกษานี้เป็นการพยายามพิจารณาถึงแนวทางในการเพิ่มมูลค่าการค้าให้มากขึ้นจากเดิมที่มีอยู่ไม่มาก โดยผลการศึกษาที่ได้ตลอดจนข้อมูลต่างๆจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเปิดตลาดและพิจารณาแนวทางการขยายตัวทางการค้ากับตลาดลาตินอเมริกา รวมทั้งอาจชี้แนะแนวโน้มที่สำคัญบางประการในการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกา ขณะเดียวกันการศึกษานี้จะช่วยทำให้ไทยไม่พลาดโอกาสที่

จะเพิ่มส่วนแบ่งตลาดในตลาดลาตินอเมริกา เนื่องจากประเทศคู่แข่งชั้นที่สำคัญของไทยในภูมิภาคนี้ได้เข้าไปเปิดตลาดแห่งนี้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว

1.2 วัตถุประสงค์

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาถึงโอกาสและอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปและรูปแบบทางการค้าของประเทศในแถบลาตินอเมริกา รวมทั้งการค้ากับประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่อธิบายรูปแบบทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกา

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาทางด้านการค้าระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มตลาดร่วมตอนใต้ ซึ่งมีขอบเขตการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประเทศลาตินอเมริกาสำหรับการศึกษาค้างครั้งนี้คือ ประเทศที่ตั้งอยู่ในทวีปอเมริกา กลาง อเมริกาใต้ และหมู่เกาะแคริบเบียน และเป็นสมาชิกของคณะกรรมการเศรษฐกิจลาตินอเมริกาและหมู่เกาะแคริบเบียน (Economic Commission for Latin America and the Caribbean: ECLAC) จำนวนทั้งสิ้น 38 ประเทศ ประกอบไปด้วย แอนติกัวและบาร์บูดา อาร์เจนตินา บาฮามาส บาร์เบโดส เบลีซ โบลิเวีย บราซิล ชิลี โคลัมเบีย คอสตาริกา คิวบา โดมินิกา โดมินีกัน เอกวาดอร์ เอลซัลวาดอร์ เกรนาดา กัวเตมาลา กายอานา เฮติ ฮอนดูรัส จาเมกา เม็กซิโก นิการากัว ปานามา ปารากวัย เปรู เซนต์คิตส์และเนวิส เซนต์ลูเชีย เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์ ซูรินาเม ตรินิแดดและโตเบโก อุรุกวัย เวเนซุเอลา แองกิลลา หมู่เกาะเวอร์จิน (อังกฤษ) เนเธอร์แลนด์แอนทิลลีส เปอร์โตริโก และหมู่เกาะเวอร์จิน (สหรัฐอเมริกา) โดยจำนวนประเทศที่ใช้สำหรับการศึกษาในแต่ละหัวข้อขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความหาได้ของข้อมูล

2. ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการวิเคราะห์เรื่องปัจจัยที่กำหนดการค้าและอธิบายโครงสร้างการค้า และเรื่องปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและโอกาสทางการค้าระหว่างประเทศไทย

กับประเทศในแถบลาตินอเมริกา ประกอบไปด้วย จีน เกาหลีใต้ ฮองกง ไต้หวัน มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์

3. ในการศึกษาที่เกี่ยวกับรายละเอียดของสินค้า จะจำแนกสินค้าตามระบบการจำแนกการค้าระหว่างประเทศมาตรฐาน (Standard International Trade Classification: SITC) ของสหประชาชาติที่ปรับปรุงเป็นครั้งที่ 2 (Revision 2) ในระดับ 3 หลัก (3 digit) ระหว่างปีพ.ศ. 2528-2538 และด้วยข้อจำกัดด้านความหาได้ของข้อมูล ในปีพ.ศ. 2539-2543 จึงได้ทำการแปลงข้อมูล SITC Revision 3 เป็น Revision 2 โดยใช้วิธีการแปลงตาม Yosuke (2001) สำหรับในบางกรณีที่สามารถใช้ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศตามระบบฮาร์โมนไนซ์ (Harmonised System: HS) ได้ จะนำข้อมูลมาปรับใช้ตามความเหมาะสม

ในการศึกษาจะใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2528-2543 ประกอบการศึกษา

1.4 วิธีการศึกษาโดยสังเขป

วิธีการศึกษาสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 วิธีดังนี้

1.4.1 วิธีการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Method) เป็นวิธีการศึกษาที่ใช้ในการศึกษาสภาพทั่วไปและโครงสร้างทางการค้าของประเทศในแถบลาตินอเมริกา รวมทั้งการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาตามวัตถุประสงค์ย่อยที่ 1. โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน เช่น ร้อยละ และอัตราส่วน ประกอบการศึกษา

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในแถบลาตินอเมริกา สภาพทั่วไปและโครงสร้างทางการค้า โดยพิจารณาประเทศและกลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญของลาตินอเมริกา รวมทั้งรูปแบบทางการค้า สินค้าที่ทำการค้า ตลอดจนการรวมกลุ่มทางการค้าของประเทศในแถบลาตินอเมริกาและกฎระเบียบทางการค้าที่สำคัญ ซึ่งจะใช้อ้างอิงข้อมูลเศรษฐกิจและการค้า เช่น GDP อัตราเงินเฟ้อ การนำเข้าและการส่งออก เป็นต้น จากแหล่งข้อมูลต่างๆมาประกอบการศึกษา

สำหรับการศึกษาในเรื่องการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาจะศึกษาสภาพทั่วไปและโครงสร้างทางการค้าโดยบรรยายถึงสภาพทางการค้ารวม การนำเข้า

เข้าและการส่งออก ตลอดจนรายการสินค้าที่ทำการค้าระหว่างกัน รวมทั้งกฎระเบียบ ความสัมพันธ์ทางการค้า และปัญหาและอุปสรรคทางการค้า โดยใช้ข้อมูลการค้าและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบการศึกษา

1.4.2 วิธีการศึกษาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Method) เป็นวิธีการศึกษาที่ใช้สำหรับวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์ย่อยอื่นๆ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) เป็นเครื่องมือหลักในการศึกษา

1.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามประเภทข้อมูลได้ดังนี้

1.5.1 ข้อมูลปฐมภูมิ เช่น ปัญหาและอุปสรรคทางการค้า กฎระเบียบทางการค้า ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ทำการเก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักธุรกิจของไทยที่ทำการค้ากับประเทศในลาตินอเมริกา

1.5.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เช่น มูลค่าการค้ารวม การนำเข้า การส่งออก รายได้ประชาชาติ อัตราเงินเฟ้อ และระยะทาง เป็นต้น ทำการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ อาทิ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สหประชาชาติ ธนาคารโลก และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ตลอดจนการเก็บรวบรวมจากหนังสือ บทความ และสิ่งตีพิมพ์ต่างๆที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ (สำหรับรายละเอียดข้อมูลและแหล่งข้อมูลดูได้จากตารางผนวกที่ 1)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบถึงสภาพทั่วไปและโครงสร้างทางการค้าของประเทศในแถบลาตินอเมริกา รวมทั้งการค้ากับประเทศไทย

1.6.2 ทราบถึงปัจจัยที่อธิบายโครงสร้างทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกา

1.6.3 ทราบถึงโอกาสและอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกา

1.6.4 ทราบถึงแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา

1.6.5 สามารถนำไปปรับใช้เป็นกรอบและแนวทางในการวางนโยบายการส่งเสริมการส่งออกและการเข้าสู่ตลาดลาตินอเมริกา